

Daniel je vstal.

„Pa lahko noč! Enajst je ura, moram domov.“

„Lahko noč!“

Odšel je počasi, nekoliko sklonjen. Rezika je zamišljeno strmela za njim, dokler ni zavil v gozd.

„Čuden človek!“

„Meni ne ugaja posebno,“ je odvrnil Martin. „Vedno ga nekam žene in nikjer ni miren. Taki ljudje niso nikoli dosti prida. Zraven pa še tako neumno čenča, da ga komaj polovico razumem.“

„Pozna se mu, da je veliko študiral.“

„Če mu domača zemlja ne prija, Bog z njim. Še vsak se je vrnil v tisto prst, na kateri je bil rojen. Če jo pa hoče takle čudak zatajiti, nimam nobene vere vanj; v tistih mestih se je izgubil popolnoma, niti domače vasi ni vreden!“

Rezika ni odgovorila. Val hrepenenja ji je iznova omamil dušo ... Morda je v tisti tujini sreča doma?

(Dalje prihodnjič.)

Književna poročila

A. Conan Doyle, Zgodbe Napoleonskega huzarja. Prevel V. Mihajlovič. V komisijski založbi pri L. Schwentnerju v Ljubljani. 1913. 8°. 510 str. Cena broš. 3 K, s pošto 3 K 30 v.

Menda ni zgolj koncesija prevesni množini čitajočega občinstva, ampak precej tudi osebno nagnjenje naših najboljših prelagateljev, da izbirajo, v pomanjkanju lastnega ustvarjanja, skoraj brez izjeme znatno substancijirane, objektivne proizvode svetovnega knjištva, dočim prihajajo za enkrat — konformno Brunetiereovemu preokovanju glede bodoče slovstvene predominance — manj v poštrev dela, ki pričajo o pretežnem psihologiziranju, duševnem narcisizmu. V tem opazovanju nas podkrepi tudi najnovejša poslovenitev iz Conan Doylea, čigar ime niti pri nas marsikomu ne bo puhel zvok. Kdor pa še razpolaga v svoji možganski galeriji s praznim in pripravnim kotičkom za to fizijonomijo, naj blagovoli seči po pričujočem nizu 17-terih zanimivo zapletenih zgodb, podtaknjenih iznajdljivemu Gaskonjcu, čigar naziv znači v Babilonu ob Seini — širokousteža. Seveda bi bila „jazovska“ oblika pripovedi sčasoma utrudljiva, da niso dogodljaji tako spretno in okretno zamotani ter prepojeni z romantičnim kvasom ... Ker so posamezni oddelki samostojno zaokroženi in jih junakova oseba le rahlo spaja v enoto — v čemer bo kdo videl morebiti šibkost kompozicije — jih lahko prebirate zlasti priskokoma, da se izognete porazujoči monotoniji hrabrih činov in nadvsakdanjih podjetij. V razvedrilo bodo še tako zakrknjenemu realistu, saj vedri in veseli Albijonec najbrže ne zahteva za vaše literarno izveličanje neomejene vere v svoje duhovite kombinacije, ki včasih tekmujejo z očetom Dumasom, z Mayevim Winnetoujem ali s „španskim Mussetom“ Esproncedo ter tako slone ponekod na krhkih in klecavih motivacijah.

Neporušno ozadje tvorijo Napoleonova invazija v Italijo, kjer si je gaskonjski brigadir Štefan Gérard namesto ljubice dal odrezati kos uhlja, pestri boji proti Angležem in Špancem na Pirenejskem polotoku, marši skozi Nemce, „dobrosrčne človečke, ki so se jim prsti oklepali rajši pipe nego meča“, pohodi velike armade na Rusko, kjer je Francija podlegla „ne bajonetu, nego toplomeru“, polom pri Waterlooju, smrt smelega Korza na ostrovu sv. Helene — toda ne maram segati po nepotrebnem v neizčrpno slikovitost vašega štiva, neskopega surogata za vse rafinirano subtiliziranje. In bahavi Gaskonjec se bo poslovil: po vseh deželah ste mi sledili in videli skozi moje kalne oči vsaj nekoliko bleska in sijaja tiste velike dobe; naslikal sem vam medlo senco mož, ki se je takrat tresla zemlja ob njihovih stopinjah . . . Da niso črkostavci na par mestih malo podremuckali, bi bilo treba opremo knjige pohvaliti. Glede prestave: rutinirani slog in trojica levsticizmov igraje razreši rebus prevajalčevega psevdonima.

A. Debeljak.

Aškerčeva čitanka. Izbrane pesmi Antona Aškerca. Uredil in uvod napisal dr. Ivan Prijatelj. V Pragi 1913. Založila „Svobodna misel“. 80. 182 str. Cena broš. 1 K, na finejšem papirju 1 K 80 v.

Za obletnico Aškerčeve smrti smo dobili antologijo njegovih najboljših pesnitev, katerim je napisal dr. Prijatelj estetično-kritičen komentar. Kaže nam Aškerca ob njegovem nastopu „pod vtiskom narodne potlačenosti in oplašenosti“, ko sta mu bila vzor Gregorčič in Stritar. Pravi biseri Aškerčeve Muze pa so njegove narodne balade. Pesnik je posegel „v globino narodne zakladnice in nam nasul biserov iz nje, da so se lesketali na solncu in okrasili prsi narodne duše, včeraj še brezpravne robinjice“ (9). Fina karakteristika balad in romanc se je uredniku izredno posrečila; spretno je očitano Aškerc kot socijalni pesnik, ko je stopil na tla, „za svobodnega pesnika opasna. Uvrstil se je med vsakdanje bojavnike stranke“. Aškerc je človek misli; njegova oblika je nekultivirana zato, da tem mogočnejše seva iz nje misel. „Polna neskajenih, iz zaverovanja potekajočih, naivnočistih pesniških lepotij je ta Aškerčeva miselna poczija, nastala na postaji njegovega razvitka, ko se je pesnik počutil prostega vseh duševnih spon. Tej postaji je kmalu sledila druga: leskepa, trenotno, čisto pesniško razočaranje.“ Kot strasten vernik svobode se je Aškerc uvrstil med praktične boritelje za njo in „njegova Muza je stopila drugič v službo“ (str. 24). Ostra je sodba, ki jo izreče dr. Prijatelj o pesniku Aškercu v tej dobi, toda, žal, da je resnična! Kakor je obstojala v prvi dobi njegova poezija „iz samih kvadrov, neotesanih, silnih temeljnih kamenov, iztrganih iz osrčja naše zemlje, legajočih globoko v osnove naše literature“ (21), tako so nazadnje ostale „črepinje: dolgočasno in brez reda nametane skupaj, kričeče bleščeče se z banalnim vsakdanjim svitom cenених »šlagerjev«, režeče in neobrušene v svoji vulgarni prozi“ (25). — „Čitanka“ pa nam nudi to, kar bo ohranilo trajno svojo vrednost; naj postane prava narodna knjiga!

R. Z.

„Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach“ za šolsko leto 1912/1913 ima na prvem mestu (str. 3—46) dr. Debevčevu razpravo o starogrški drami. A ta razprava ni suhoparno znanstveno delo, kakršna se objavljajo čisto prav v letnih poročilih srednjih šol in ki ne najdejo bralcev ne med dijaki in njih starši, katerim taka poročila najlaglje v roko pridejo, ne med znanstveniki, ker se takim spisom vobče ne pripisuje prevelike znanstvene vrednosti, razen če so dobre monografije literarnega ali zgodovinskega značaja. Avtor je imel pred očmi namen takega spisa: dovzetna mladina, ki je že kaj slišala in brala o starogrškem kulturnem življenju, naj dobi kolikor mogoče natančno sliko o razvoju grške drame in